

POSTANOWIENIE

21 lutego 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Maciej Kowalski

na posiedzeniu niejawnym 21 lutego 2024 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa P. spółki akcyjnej w B.
przeciwko Skarbowi Państwa - Staroście Wołowskiemu
o ustalenie opłaty z tytułu użytkowania wieczystego,
na skutek skargi kasacyjnej P. spółki akcyjnej w B.
od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu
z 15 lipca 2022 r., I ACa 382/22,

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;
- 2) zasądza od P. spółki akcyjnej w B.
na rzecz pozwanego Skarbu Państwa Prokuratorii Generalnej
Rzeczypospolitej Polskiej 5400 (pięć tysięcy czterysta) złotych
kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami w wysokości
odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia
pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia
niniejszego orzeczenia P. spółce akcyjnej w B. do dnia
zapłaty.
[SOP]

UZASADNIENIE

W skardze kasacyjnej wywiedzionej od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z 15 lipca 2022 r. powód P. spółka akcyjna w B. wniósł o przyjęcie skargi do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 2 i 4 k.p.c.

Skarżący wskazał na potrzebę wykładni przepisów prawa materialnego, tj. art. 77 - 81 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tekst jedn.: Dz.U. z 2023 r., poz. 344, dalej: „u.g.n.”) ponieważ budzą one poważne wątpliwości i stanowią istotę sprawy i przekładają się na wynik rozstrzygnięcia. Ponadto jego zdaniem skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, gdyż zaskarżony wyrok w sposób oczywisty narusza art. 77 ust. 4-6 u.g.n. w brzmieniu obowiązującym w dacie wypowiedzenia opłaty oraz narusza przepisy postępowania, tj.: art. 378 § 1 w zw. z art. 379 pkt 5 k.p.c. polegające na niewzięciu pod rozwagę - z urzędu lub w ramach zarzutu apelacyjnego - nieważności postępowania przed sądem pierwszej instancji.

Pozwany Skarb Państwa zastępowany przez Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia (środek prawny), nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej (zob. np. postanowienia SN: z 22 marca 2007 r., III CZ 16/07; z 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18; z 7 lipca 2022 r., I CSK 2151/22; z 28 września 2023 r. I CSK 6680/22, i z 12 stycznia 2024 r., I CSK 2817/23).

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. „przedsądu,” ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych

w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie wystąpienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione (zob. np. postanowienie SN z 17 czerwca 2021 r., IV CSK 1/21).

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Mając powyższe na względzie podkreślić należy, że cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty jedynie przez prawidłowe powołanie i wyczerpujące uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które - zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. - będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

Biorąc pod uwagę ujęcie wniosku powoda podnieść należy, że zarówno w doktrynie, jak i w orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono już, że jeżeli jako okoliczność uzasadniającą przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁴ § 2 w zw. art. 398⁹ § 1 k.p.c.) wskazuje się istotne zagadnienie prawne, a więc zagadnienie poważne, wymagające pogłębionej analizy prawnej i wcześniej nierozstrzygane, to skarga taka nie może być jednocześnie oczywiście uzasadniona, a więc uzasadniona *prima facie*, bez podejmowania jakichkolwiek szczegółowych analiz i dociekań. To samo dotyczy zbiegu przesłanek w postaci oczywistej zasadności skargi oraz potrzeby wykładni przepisów prawa (zob. orzeczenia SN: z 17 lipca 2019 r., III CSK 148/19, i z 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 577/17). W konsekwencji konstrukcja wniosku skarżącego o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie może być uznana za prawidłową.

Powołanie się na potrzebę wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności

w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (zob. m.in. postanowienia SN: z 8 marca 2007 r., II CSK 84/07; z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08; z 13 października 2023, I CSK 2890/23; z 30 listopada 2023 r., I CSK 5560/22, i z 21 grudnia 2023 r., I CSK 3439/23). Konieczne jest opisanie tych wątpliwości lub rozbieżności, wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (zob. np. postanowienia SN: z 8 lipca 2009 r., I CSK 111/09; z 9 listopada 2023 r., I CSK 6588/22).

Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w postanowieniu z 20 września 2023 r., I CSK 5136/22, potrzeba, o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. oznacza, że określony przepis, istotny z punktu widzenia podstawy prawnej zaskarżonego orzeczenia, może być rozumiany na różne sposoby, a orzecznictwo i nauka prawa albo nie wypracowały w tym przedmiocie żadnego poglądu, albo prezentują rozbieżne stanowiska. W konsekwencji przyjąć należy, że nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa, podobnie jak nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy co do podnoszonych kwestii wyraził już swój pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę przyjętego stanowiska (zob. m.in. postanowienia SN: z 23 kwietnia 2015 r., I CSK 691/14; z 30 listopada 2023 r., I CSK 6472/22).

Ponadto przesłanka kasacyjna z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. ma za przedmiot analizę konkretnych przepisów i do tego się ogranicza, a więc nie polega na jednoczesnej wykładni kilku przepisów i poszukiwaniu na tej podstawie określonej normy prawnej, która mogła albo nie mogła zostać zastosowana w zindywidualizowanej sprawie objętej skargą kasacyjną (zob. postanowienie SN z 13 stycznia 2022 r., I CSK 1467/22).

Nieodzowne jest również, podobnie jak w przypadku przyczyny kasacyjnej określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., wykazanie związku między oczekiwaną od Sądu Najwyższego wykładnią prawa a wynikiem postępowania kasacyjnego (zob. np. postanowienia SN: z 25 października 2023 r., I CSK 2926/23).

Skarżący nie wykazał powołanej we wniosku przesłanki w rozumieniu powyżej wyjaśnionym. Zauważyć należy, że powołał art. 77 - 81 u.g.n., ale nie

wyjaśnił w sposób jednoznaczny, w jakim zakresie i co do jakich wątpliwości Sąd Najwyższy powinien dokonać wykładni przywołanych regulacji. Ponadto uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania nie zawiera wystarczających argumentów potwierdzających, że pojawiły się poważne wątpliwości interpretacyjne w związku z wykładnią wskazanych przepisów. Nie można, wobec tego przyjąć - co jest niezbędne, że co do powołanych artykułów u.g.n. występuje brak jednolitej lub utrwalonej judykatury, zwłaszcza judykatury Sądu Najwyższego albo też przyjęta i dominująca wykładnia jest oczywiście błędna lub kontrowersyjna.

Analiza uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazuje natomiast, że skarżący w rzeczywistości stara się podważyć ustalenia sądów *meriti* co do zakresu umocowania wynikającego z udzielonego przez powoda pełnomocnictwa z 29 września 2016 r. Podkreślenia wymaga, że zarówno skuteczność ww. pełnomocnictwa jak też jego zakres powinny być oceniane przez odwołanie się do odpowiednich przepisów regulujących pełnomocnictwo, a nie w drodze wykładni wskazanych przez powoda regulacji u.g.n.

Powołanie się na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) stawia skarżącemu szczególnie wysokie wymagania. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, podzielanym przez doktrynę, oczywista zasadność skargi oznacza, że dla przeciętnego prawnika podstawy wskazane w skardze *prima facie* zasługują na uwzględnienie. Sytuacja taka będzie miała miejsce tylko wtedy, gdy bez wątplenia wystąpiły zarzucane uchybienia, jest pewne, że miały one wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia albo podniesione we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania argumenty oczywiście uzasadniają zasadność wniesionego środka prawnego. Oczywiście jest przy tym tylko to, co można dostrzec od razu - bez potrzeby głębszej analizy czy przeprowadzenia wnikliwych badań lub dociekań. Innymi słowy, podnoszone uchybienia muszą mieć kwalifikowany charakter i być dostrzegalne na pierwszy rzut oka - już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (zob. m.in. postanowienia SN: z 27 kwietnia 2006 r., I CZ 15/06; z 7 maja 2010 r., V CSK 459/09; z 15 czerwca 2018 r., III CSK 38/18; z 28 stycznia 2022 r., I CSK 584/22; z 7 czerwca 2023 r., I CSK 742/23; z 20 października 2023 r., I CSK 1673/23).

Podkreślenia wymaga, że przesłanka z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. obejmuje jedynie uchybienia przepisom prawa materialnego albo procesowego, zarzucanym sądowi drugiej instancji w skardze kasacyjnej, o charakterze elementarnym, które polegają w szczególności na oparciu rozstrzygnięcia na wykładni przepisu oczywiście sprzecznej z jednolitą i ugruntowaną jego wykładnią przyjmowaną w orzecnictwie i nauce prawa, na zastosowaniu przepisu, który już nie obowiązywał względnie na oczywiście błędnym zastosowaniu określonego przepisu w ustalonym stanie faktycznym.

Należy też przypomnieć, że zgodnie z powszechnie aprobowanym w orzecnictwie i nauce prawa stanowiskiem, o przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania w związku z wystąpieniem przyczyny kasacyjnej z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. nie decyduje *per se* nawet oczywiste naruszenie konkretnego przepisu, lecz jego skutek polegający na wydaniu oczywiście nieprawidłowego orzeczenia, które nie może się ostać (zob. np. postanowienia SN: z 17 sierpnia 2023 r., I CSK 5710/22; z 3 października 2023 r., I CSK 2787/23; z 1 grudnia 2023 r., I CSK 5300/22).

Nie budzi również wątpliwości, że okoliczności uzasadniające przyjęcie skargi do rozpoznania skarżący winien wykazać we wniosku bez odwoływania się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, które nie podlegają badaniu na etapie tak zwanego „przedsądu” (zob. np. postanowienia SN: z 28 stycznia 2022 r., I CSK 947/22; z 13 lipca 2023 r., I CSK 2570/22, i z 10 sierpnia 2023 r., I CSK 5584/22).

Skarżący nie przedstawił przekonujących od razu, widocznych *prima facie*, twierdzeń wykazujących racje podważające rozstrzygnięcie poddane krytyce i zaskarżeniu.

Jak wynika z uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia nieuwzględnienie w wyliczonej opłacie dokonanych przez powoda nakładów na użytkowaną nieruchomości nie może być wiązane z błędnym zastosowaniem przez Sąd drugiej instancji przepisów prawa materialnego (w tym przypadku art. 77 u.g.n.). Jak bowiem wyjaśnił Sąd Apelacyjny, z materiału zebranego w aktach oraz oceny biegłego wyniku, że nakłady, o których mowa w pismach procesowych powoda to nakłady użytkownika wieczystego na budowę wewnątrzzakładowej, prywatnej

infrastruktury technicznej, związanej z procesami technologicznymi, która stanowi odrębny od gruntu przedmiot prawa własności. Sąd ten w pełni podzielił ocenę Sądu pierwszej instancji, że nakłady wyszczególnione przez skarżącego w świetle zaproponowanego w sprawie materiału dowodowego zakwalifikować należało jako środki trwałe użytkownika wieczystego, ulegające amortyzacji, natomiast część z nich to nakłady na odtworzenie infrastruktury zakładowej.

Skarżący tymczasem pod pozorem zarzutu naruszenia prawa materialnego w istocie zmierza do zwalczania poczynionych przez Sąd drugiej instancji ustaleń faktycznych jako przedwczesnych wobec pominięcia zgłoszonych przezeń dowodu z opinii biegłego. W sytuacji niewskazania we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na naruszenie odpowiednich przepisów ustawy procesowej powyższe nie mogło odnieść zamierzonego skutku.

O oczywistej zasadności skargi kasacyjnej nie przekonuje także zarzut nieważności postępowania przed sądem pierwszej instancji. Badanie w postępowaniu kasacyjnym nieważności postępowania przed sądem pierwszej instancji ma charakter pośredni. Nieważność postępowania, którą Sąd drugiej instancji z urzędu nie uwzględnił, stanowi uzasadnioną podstawę skargi tylko wtedy, gdy miała istotny wpływ na wynik w sprawie, co jest konsekwencją treści przepisu art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. normującego podstawę skargi kasacyjnej w postaci naruszenia przepisów postępowania, jeżeli uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Ewentualne wskazywane przez skarżącego naruszenie art. 378 § 1 k.p.c., czyli nieuwzględnienie (z urzędu lub na wniosek) nieważności postępowania przed Sądem Okręgowym, nie stanowi o nieważności postępowania przed Sądem drugiej instancji (zob. wyroki SN: z 18 stycznia 2005 r., II PK 151/04, OSNP 2005 nr 17, poz. 262; z 8 maja 2007, II PK 297/06; z 23 czerwca 2009 r., III UK 16/09 oraz postanowienia SN: z 23 lipca 2008 r., I UK 70/08, i z 2 lutego 2010 r., II PK 318/09).

Ponadto postępowanie przed Sądem drugiej instancji ma charakter merytoryczny i jest kontynuacją postępowania pierwszoinstancyjnego, co powoduje, że wiele przypadków nieważności zachodzących przed sądem pierwszej instancji jest sanowanych w postępowaniu apelacyjnym, a co za tym idzie

traci rację bytu kwestionowanie orzeczenia sądu pierwszej instancji (zob. uzasadnienia wyroków Sądu Najwyższego: z dnia 16 lutego 2012 r., III CSK 195/11; LEX nr 1162687 i z dnia 23 maja 2012 r., III CSK 274/11, OSNC 2013 nr 2, poz. 23)

Skarżący nieważność postępowania wiązał z niemożnością wypowiedzenia się co do zgłoszonych i ostatecznie pominiętych wniosków dowodowych. Uchybień w tym zakresie dotyczyła natomiast wniesiona przezeń apelacja.

Ponadto w zakresie pominięcia wniosków dowodowych w orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażane jest przy tym stanowisko, że pozbawienie możliwości obrony swoich praw implikujące nieważność postępowania nie może być rozciągane na przypadki nie przeprowadzenia wnioskowanych dowodów i to niezależnie od tego, czy następuje to na skutek ich oddalenia przez sąd, w związku z uznaniem, iż nie mają znaczenia dla rozstrzygnięcia istoty sprawy, bądź w wyniku naruszenia przepisów procesowych, normujących zasady przeprowadzania postępowania dowodowego (zob. postanowienia SN: z 20 maja 2016 r., II CZ 29/16, i z 16 lutego 2017 r., II PZ 28/16). Są to uchybienia sądu, które nie pozbawiają strony możliwości obrony jej praw a jedynie mogą utrudniać lub uniemożliwiać właściwe ustalenie stanu faktycznego lub w inny sposób wpływać na treść rozstrzygnięcia, co może stanowić podstawę zarzutów kasacyjnych naruszenia prawa procesowego (zob. wyrok SN z 7 maja 2009 r., IV CSK 513/08).

W sprawie nie zachodzi zatem nieważność postępowania, którą Sąd Najwyższy bierze pod rozwagę - w granicach zaskarżenia - z urzędu (art. 398¹³ § 1 k.p.c.).

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1, 1¹ i 3 w zw. z art. 99 w zw. z art. 108 § 1 w zw. z art. 398²¹ w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. przy uwzględnieniu § 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 oraz § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2023 r. poz. 1964) w zw. z art. 32 ust. 3

ustawy z dnia 15 grudnia 2016 r. o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (tekst jedn. Dz.U. z 2023 r. poz. 1109).

(a.z.)

[a!]